

PRÁVA A POVINNOSTI A DENNÍ REŽIM VAZEBNĚ STÍHANÝCH OSOB A VĚZŇŮ

Pobyt ve věznici, ať již vazební či určené pro výkon trestu, podléhá určitým pravidlům a osoby umístěné v těchto zařízeních mají rozličná práva a povinnosti.

PRÁVA A POVINNOSTI VAZEBNĚ STÍHANÝCH

Vazba je zajišťovací institut v trestním řízení. Jejím účelem je zajistit hladký průběh trestního řízení; nejedná se o sankční opatření. Osoba vzata do vazby není uznána vinnou ze spáchání trestného činu, dočasným omezením její svobody se předchází útěku této osoby, ovlivňování svědků v trestním řízení či existuje-li důvodní podezření, že bude opětovně páchat trestnou činnost. Hlavní zásadou výkonu vazby je presumpce neviny, na osobu vzatou do vazby nelze hledět jako na osobu vinnou. Během výkonu vazby smí být obviněný podroben jen takovým omezením, která jsou nutná ke splnění účelu vazby z hlediska jejího důvodu a k zachování stanoveného vnitřního pořádku a bezpečnosti, o kterém budeme mluvit dále. Ve výkonu vazby nesmí být ponižována lidská důstojnost obviněného a nesmí být podroben fyzickému ani psychickému nátlaku.

Z trestního řádu vyplývá pro osobu ve vazbě jedno významné právo. Vazebně stíhaná osoba může žádat o propuštění z vazby či navrhnout opatření vazbu nahrazující. Mezi taková opatření patří peněžitá záruka, záruka zájmovým sdružením, písemným slibem, dohledem probačního úředníka a uložení předběžného opatření, jako je například zákaz vycestování.

Další práva a povinnosti obviněných vazebně stíhaných osob jsou uvedeny v zákoně č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto zákona je obviněným poskytována pravidelná strava za podmínek a v hodnotách, které odpovídají udržení zdraví a přihlížejí k zdravotnímu stavu a věku. Zároveň přihlíží i k požadavkům kulturních a náboženských tradic obviněných. Obviněný není povinen nosit vězeňský stejnokroj, pokud jeho vlastní oděv splňuje hygienické a estetické požadavky a má zajištěnou pravidelnou výměnu oděvu na vlastní náklady jedenkrát týdně.

Obviněný může přijímat a na svůj náklad odesílat korespondenci bez omezení. Korespondence podléhá kontrole vyjma korespondence mezi obviněným a jeho advokátem. Obviněnému je také povoleno používat telefon pro kontakt s osobou blízkou, pokud není důvodem vazby obava z maření vyšetřování. K uskutečnění telefonického hovoru si obviněný zakoupí telefonní kartu od vedení věznice, či je mu předána při návštěvě či v doručeném balíčku. Vazební věznice obviněnému umožní kontakt s obhájcem.

Vazebně stíhaná osoba má právo na přijetí návštěvy v počtu nejvýše čtyř osob jednou za dva týdny, přičemž návštěva může trvat maximálně 90 minut. V odůvodněných případech se tyto podmínky mohou měnit dle uvážení ředitele věznice.

Obviněný má právo na poskytnutí duchovních a sociálních služeb. Alespoň jednou týdně si pak obviněný může nakoupit potraviny a věci osobní potřeby dle sortimentu, který stanoví vnitřní řád věznice. Jedenkrát za tři měsíce pak může obviněný přijmout balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby do maximální váhy 5kg. Dále si pak obviněný může na vlastní náklad objednat knihy, denní tisk a časopisy. Vazebně stíhaná osoba má právo na nepřetržitý osmihodinový čas ke spánku, právo účastnit se vycházky ve vymezeném prostoru věznice a stejně tak má právo na poskytnutí zdravotních služeb.

Vazebně stíhané osoby mohou být na vlastní žádost pracovníě zařazeny v rámci pracovních možností věznice. Pracovníě aktivní obvinění mají významně lepší šance uspět se svou

žádostí o propuštění z vazby. Obviněný smí k uplatnění svých práv a oprávněných zájmů zejména podávat stížnosti a žádosti orgánům, které jsou příslušné k jejich vyřízení.

Povinnosti obviněného jsou v zákonu o výkonu vazby uvedeny velice stručně, jedná se o pouhý výčet konkrétních povinností. Obviněný je zejména povinen dodržovat vnitřní řád věznice, plnit příkazy a pokyny. Vazebně stíhaná osoba nesmí navazovat nedovolený kontakt s ostatními obviněnými, odsouzenými nebo osobami na svobodě. V případě, že kontakt naváže, musí dodržovat zásady slušného chování. Vazebně stíhaným není dovoleno vyrábět alkoholické či jiné omamné a návykové látky. Dále je obviněný povinen dodržovat hygienické zásady, podrobit se potřebným prohlídkám, dodržovat noční klid, nekouřit v místech, kde to není dovoleno, eventuálně hradit náklady spojené s výkonem vazby a nahradit škodu, byla-li jím způsobena.

DENNÍ REŽIM VAZEBNĚ STÍHANÝCH

Co se denního režimu obviněných osob, na něž byla uvalena vazba, týče, ten je stanovován vnitřním řádem konkrétní věznice. Tyto vnitřní řády plně korespondují s výše zmíněným zákonem o výkonu vazby co se práv a povinností vazebně stíhaných týče. Nadto si stanovují vlastní denní režim, kdy všichni obvinění vstávají ve stejnou hodinu, během pracovních dnů obvykle v 6 hodin, o dnech klidu o hodinu déle. Po budíčku nastává početní kontrola vězňů a osobní hygiena. Po snídani pak probíhá úklid a kontrola cel, vyřizují se žádosti obviněných. Po obědě se předává korespondence a balíčky, obvinění mají osobní volno či vycházky, mohou využít kulturních a sportovních služeb. Před večeří se opět kontroluje početní stav obviněných a následně probíhá večerní hygiena. Vazebně stíhané osoby se mohou sprchovat teplou vodou pouze dvakrát týdně dle rozvrhu stanoveného vnitřním řádem. Těhotné ženy a ženy menstrující mají nárok na sprchu každý den. Denní režim věznice končí ve 22:00 hodin, ve dnech pracovního klidu opět o hodinu později.

PRÁVA A POVINNOSTI VĚZŇŮ

Práva a povinnosti vězňů, tedy osob pravomocně odsouzených za spáchání konkrétního trestného činu, v mnohém korespondují s právy a povinnostmi vazebně stíhaných osob. S odsouzeným se může jednat pouze tak, aby byla respektována důstojnost jejich osobnosti a aby bylo zamezeno škodlivým účinkům zbavení svobody. Nadto se musí s osobami ve výkonu trestu zacházet tak, aby byl zachován jejich zdravotní stav a postoje a dovednosti, které jim umožní návrat do společnosti po skončení trestu. Toto ustanovení je vykládáno tak, že po výkonu trestu odnětí svobody by měl být jedinec schopen se opětovně zapojit do společnosti.

Odsouzeným přísluší stejná práva za podmínek a v rozsahu stanovených zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Stejně jako vazebně stíhaným osobám, i odsouzeným přísluší pravidelná strava, na rozdíl od obviněných však, dovolují-li to podmínky věznice, si mohou vězni ve výstupních odděleních věznic připravovat stravu sami z potravin dodaných věznicí.

Každý odsouzený má pak samozřejmě právo na sociální poradenství a poskytování zdravotních služeb. Osoby ve výkonu trestu pak mají, stejně jako výše uvedené vazebně stíhané osoby, právo přijímat a odesílat korespondenci. Ta však podléhá kontrole ze strany vězeňské služby. Odsouzený má také právo na telefonický kontakt v době vymezené vnitřním řádem věznice pro kontakt osoby blízké. Telefonní hovory se uskutečňují pouze v pracovní době pověřeného zaměstnance, který může být u hovoru přítomen. Návštěvy jsou povoleny na 3 hodiny během jednoho kalendářního měsíce. Stejně jako vazebně stíhaní obvinění pak má nárok na duchovní a sociální služby, uspokojování svých kulturních potřeb a používání společenských her, které jsou ve věznicích k dispozici. Pravidla pro příjem balíčků a nákup potravin a věcí osobní potřeby se řídí stejnými pravidly, jako v případě osob, na něž byla uvalena vazba. Odsouzený pak smí stejně jako obviněný k uplatnění svých práv a



oprávněných zájmů podávat stížnosti a žádosti orgánům příslušným k jejich vyřízení. Jsou-li toho odsouzení schopni, jsou povinni pracovat.

Vězni jsou povinni se po dobu výkonu trestu podrobit omezením některých práv a svobod, jejichž výkon by byl v rozporu s účelem trestu, nebo která nemohou být vzhledem k výkonu trestu odnětí svobody uplatněna.

Základními povinnostmi odsouzených ve výkonu trestu ve věznici je podrobení se osobní prohlídce, umožnění kontroly osobních věcí, podstoupit vstupní lékařskou prohlídku a další lékařské prohlídky dle potřeby, dodržovat zásady hygieny, sdělovat okolnosti, které by mohly způsobit vážné ohrožení bezpečnosti, dodržovat zákaz kouření v místnostech, kde je uplatňován, dodržovat noční klid a nevyrábět alkoholické či jiné omamné a návykové látky. Dalšími zákazy pak jsou zákaz hazardních her, tetovat se, přechovávat rasistické či diskriminační materiály či navazovat styky s jinými osobami v rozporu se zákonem či vnitřním řádem věznice.

DENNÍ REŽIM VĚZNICE

Denní režim věznice určené pro výkon trestu odsouzených je stanoven vnitřním řádem věznice, který stanovuje přesný čas pro vstávání, kontrolu vězňů, početní kontroly, osobní volno, stravovací pauzy a další. Tyto řády se mohou lišit dle věznice, která je vydává, vesměs však korespondují a nijak výrazně se neliší.

V březnu 2015, Mgr. Kateřina Neradová

www.ak-vdw.com